

PENSIOEN KRANT

UITGAVE VAN STICHTING PENSIOENFONDS ING

STICHTING
pensioenfonds ING

De eerste ervaringen met de nieuwe werkwijze van het Algemeen Bestuur

SLAGVAARDIGER BESTUREN DANKZIJ SCHEIDING DER PETTEN

Van links naar rechts: Lex Steenbergen en Hans van der Knaap.

Pensioenfonds ING wordt sinds dit jaar op een andere manier bestuurd. Dat brengt meer slagvaardigheid en verbetert het interne toezicht. Voorzitter Hans van der Knaap en bestuurslid Lex Steenbergen delen hun eerste ervaringen. 'Als wij goede besluiten nemen heeft de deelnemer daar baat bij. Het belang van de deelnemer staat in ons denken en doen altijd centraal.'

In de nieuwe situatie heeft het Algemeen Bestuur twee leden in de rol van uitvoerende bestuurder: Aldrik Venemans (directeur Bestuursbureau) en Wim van Iersel (directeur Beleggingen). De andere bestuursleden, de niet uitvoerende bestuurders, hebben onder meer de rol van toezichthouder. Alle zeven bestuursleden samen beslissen onder leiding van onafhankelijk voorzitter Hans van der Knaap over het beleid.

WAARDOOR IS HET FONDS NU SLAGVAARDIGER?

Hans: 'Nu de directeur Bestuursbureau en de directeur Beleggingen uitvoerende bestuurders zijn, is er meer uitvoeringskracht aan de bestuurstafel. Zij maken in dit model de stap van uitvoeren van de door anderen genomen besluiten naar zelf goed beargumenteerd besluiten, en zijn daarna als bestuurder verantwoordelijk voor de uitvoering. Wie mee beslist, voert nu ook uit. Dat werkt slagvaardiger.'

Lex: 'Het formaat en het karakter van ons Fonds verlangen deze professionaliserings-slag, want de financiële wereld gaat altijd door. De uitvoerende bestuurders hebben de mandaten voor de noodzakelijke slagvaardigheid.'

HOE KOMT DE VERSTERKING VAN HET TOEZICHT TOT UITING?

Hans: 'De uitvoerende bestuurders beantwoorden de waarom-vragen die de collega-bestuurders stellen vanuit hun toezichthoudende rol. Zij leggen zo verantwoording af over de uitvoering. We werken aan een interne code met kaders en normen

voor dit toezicht. De niet uitvoerende bestuurders zullen op hun beurt twee keer per jaar een verslag maken van hun toezichthoudende werkzaamheden voor het Verantwoordingsorgaan. Daarnaast schrijven zij een verslag dat wordt opgenomen in het jaarverslag van het Fonds.' **Lex:** 'Uiteindelijk willen wij een "In control statement" afgeven waaruit blijkt dat wij het Fonds op een verantwoorde manier besturen.'

WAT GAAT ER NU ANDERS IN DE BESTUURSVERGADERING?

Hans: 'Het is belangrijk dat iedere bestuurder goed in zijn rol zit en blijft. Dat is in het begin wennen. Het gaat goed, maar er zijn wel momenten geweest dat ik heb gevraagd: welke pet heb je nu op? Dat wordt geaccepteerd, zoals ook wordt geaccepteerd dat iemand daar fouten in maakt. Belangrijk is dan: hoe ga je daar mee om?'

Lex: 'Van oudsher werken we in Nederland met gescheiden uitvoering en toezicht. In ons nieuwe model zitten uitvoerende en toezichthoudende (niet uitvoerende) bestuurders aan dezelfde tafel. Dat moet goed kunnen werken, mits je de rolverdeling niet uit het oog verliest.'

EN LUKT DAT?

Hans: 'Wij evalueren als Algemeen Bestuur elke vergadering. Samen bespreken we of iedereen zijn rol op de juiste wijze heeft ingevuld, of er voldoende is doorgevraagd. We hebben de vergaderingen gesplitst: in deel één gaat het over de beleidsstukken, in deel twee staat de verantwoording

centraal. Dat helpt om elkaar bewust te maken van de verschillende rollen. Maar naast de techniek van het vergaderen hebben we oog voor het menselijke aspect, voor de onderlinge relatie. Daarom hebben we aan teambuilding gedaan. Je trekt een hele dag met elkaar op, je kijkt naar elkaars profielen. Want als de relatie goed is, dan weet je dat het in discussies om de inhoud gaat, niet om de persoon of macht.'

Lex: 'We zijn nog in de startfase, dus soms is het lastig. Je wilt je natuurlijk wel eens met dingen bemoeien, graag meehelpen. Bij dit soort reorganisaties duurt het altijd enige tijd voordat iedereen aan de gewijzigde verdeling van verantwoordelijkheden en rapportagelijnen is gewend. Maar so far, so good. Ervaring opdoen is van belang. We willen dat iedereen rolvast is. Ook in de relatie naar andere partijen. Zo leggen we vanuit onze rol verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. De uitvoerende bestuurders over de uitvoering, de niet uitvoerende bestuurders over het toezichthouden.'

WAT HOUDT HET ALGEMEEN BESTUUR BEZIG?

Hans: 'Er is een duidelijke rode draad: risicomanagement, beleggingsbeleid en communicatie. In de huidige tijd met zijn lage rentes is het beheersen van de risico's en beleggen voor ons Fonds echt een thema, want wij hebben de ambitie de pensioenen jaarlijks te verhogen met de prijs- of loonontwikkeling. Communicatie met onze deelnemers is ook heel belangrijk. En dan niet alleen dat wij informatie sturen maar ook dat wij weten hoe de deelnemer over zaken denkt. Daarom toetsen we onze communicatie bijvoorbeeld regelmatig met een deelnemerspanel.'

Lex: 'Evenwichtige afweging van alle belangen is een belangrijke taak van het Bestuur, net als inderdaad communicatie en risicomanagement. Maar ook het uitbesteden van werkzaamheden, de contacten met de externe toezichthouders van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.'

Hans van der Knaap (1960)

'Ik zal altijd beslissen aan de hand van de vraag: wat is in het belang van de deelnemer?'

Hans is onafhankelijk voorzitter van het Algemeen Bestuur. Hij bewaakt een evenwichtige afweging van de belangen van groepen deelnemers in de besluitvorming, is verantwoordelijk voor het relatiemanagement met stakeholders en toezichthouders en leidt de vergaderingen. Eerder werkte hij onder meer als lid van de Raad van Bestuur van ASR.

Lex Steenbergen (1952)

'Solidariteit en betaalbaarheid zijn belangrijke maatschappelijke thema's voor een goed pensioen. Hiervoor wil ik graag mijn ervaring in de financiële sector inzetten.'

Lex is niet uitvoerend bestuurder namens de werkgevers ING Bank en NN Group. Eerder was hij lid van het Verantwoordingsorgaan. Lex is sinds 2016 met pensioen na 40 jaar werk in de financiële dienstverlening, waarvan 28 jaar bij ING. Hij was er onder meer CFO.

VERKIEZING VERANTWOORDINGSORGAAN – GEBRUIK UW INVLOED

In het voorjaar van 2018 is er een nieuwe verkiezing van het Verantwoordingsorgaan (VO) van het Fonds. Het VO ziet toe op het beleid en de uitvoering van het Fonds. Het nieuwe VO zal bestaan uit twee leden namens de werkgevers, vier of vijf leden namens de pensioengerechtigden en drie of vier zetels voor de (actieve) deelnemers. De zetels voor pensioengerechtigden en actieven zijn verkiesbaar. De zittingstermijn is in principe vier jaar.

Wat doet het VO?

Het Algemeen Bestuur van het Fonds legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het VO heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Algemeen Bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie. Het VO geeft ook een oordeel over het beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Daarbij beoordeelt het VO of het beleid en de beleidskeuzes binnen de gemaakte afspraken en kaders zijn uitgevoerd en of alle belangen evenwichtig zijn afgewogen. Het oordeel van het VO wordt opgenomen in het jaarverslag van het Fonds. Het VO heeft bovendien adviesrecht over bijvoorbeeld het communicatiebeleid en de vorm en inrichting van het intern toezicht.

Waarom is het belangrijk om te stemmen?

Wij stelden deze en andere vragen aan Hillard van der Steeg en Michael Lipsch, twee huidige leden van het VO. Hun reacties leest u hieronder in het kader.

Uzelf kandidaat stellen?

Alle (actieve) deelnemers en pensioengerechtigden met interesse zijn van harte uitgenodigd om zich kandidaat te stellen. In het kader van diversiteit geldt dit in het bijzonder voor jongere deelnemers en vrouwen. Op de website vindt u binnenkort een voorkeursprofiel en aanmeldformulier. Aanmelden kan op persoonlijke titel of op voordracht van een belangenvereniging

zoals de Verenigingen voor oud-medewerkers van ING Bank en NN Group.

Kandidaten kunnen zich tot begin 2018 aanmelden. Meer informatie over de procedure volgt op onze website. De uiteindelijke kandidatenlijst wordt samengesteld door de Verkiezingscommissie.

Belangrijke data:

- Dit najaar: inschrijven kandidaten
- Voorjaar 2018: verkiezingen VO
- 1 juli 2018: nieuwe VO geïnstalleerd

Meer informatie over het VO vindt u op onze website via: Over Pensioenfonds ING > Profiel > Verantwoordingsorgaan.

MICHAEL LIPSCH

Wat was uw drijfveer om VO-lid te worden?

Het VO-lidmaatschap is een leerzame, interessante bestuurlijke ervaring waarbij je je tegelijkertijd inzet voor je eigen pensioen. De opleiding die hoort bij het lidmaatschap is heel divers en biedt een breed perspectief.

Wat heeft u bereikt in de afgelopen jaren?

Het Fonds staat er prima voor. De dekkingsgraad staat in de top van de Nederlandse pensioenfonds. Dit is geen vanzelfsprekendheid. Een beleid dat niet alleen gericht is op rendement, maar vooral let op de verplichtingen en risico's heeft hieraan bijgedragen.

Wat wilt u nog bereiken?

Voor de komende periode houden we als VO vooral de vinger aan de pols bij het balansbeheerbeleid en het beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Ook de toekomstbestendigheid van het Fonds heeft onze aandacht.

Waarom zouden deelnemers moeten gaan stemmen?

Een breed draagvlak is belangrijk. Als VO-lid lever je een belangrijke bijdrage aan het beleid en het resultaat van het Fonds. Door te stemmen tijdens de verkiezingen, kunnen deelnemers laten zien dat ze pensioen belangrijk vinden en het verschil willen maken. Pensioen is niet alleen iets voor later, maar vooral ook voor nu.

HILLARD VAN DER STEEG

Wat heeft het VO nodig?

Het VO heeft kandidaten nodig die zich willen inzetten om de belangen van de deelnemers zo goed en evenwichtig mogelijk te behartigen. Dat vereist kennis, vaardigheden, gezond boerenverstand, maar ook tijd en bovenal gedrevenheid. Helemaal nu het Fonds gesloten is, moeten we erop toezien dat de middelen zo eerlijk mogelijk in de tijd en tussen generaties worden verdeeld.

Wat krijgt u er zelf voor terug?

Voor mij zorgt het voor voldoening, maar natuurlijk ook bestuurlijke ervaring. En als het goed gaat, ook een goed pensioen!

Welke onderwerpen zijn op dit moment belangrijk?

Een onderwerp dat steeds meer aandacht vereist is maatschappelijk verantwoord beleggen. Hoe kunnen we als pensioenfonds ook een bijdrage leveren aan een meer duurzame wereld? Daarnaast is het belangrijk een duidelijk beeld te krijgen waar het Fonds in de toekomst mee te maken krijgt. Nadenken over het toekomstige toeslagenbeleid hoort daar ook bij. Wat is de risicobereidheid van deelnemers?

Waarom zouden deelnemers moeten gaan stemmen?

Het gaat om uw pensioen. Dan blijft u toch niet aan de kant staan? Met uw stem laat u weten wie u het vertrouwen geeft om uw belangen zo goed mogelijk te behartigen. Het VO is er voor u én namens u.

PENSIOEN EN INFLATIE

Uw pensioen behoudt zijn waarde als de koopkrachtdaling door inflatie kan worden gecompenseerd door toeslagverlening (indexatie). Daarvoor hanteert het Fonds onder meer een inflatiestrategie om het inflatierisico af te dekken.

Als de inflatie en inflatieverwachtingen sterk stijgen, daalt de (gemiddelde) reële dekkingsgraad, waardoor de toeslagambitie in gevaar kan komen. Het doel van de inflatiestrategie is om toeslagen te kunnen verlenen in een scenario met stijgende inflatie.

Het Fonds heeft de ambitie om prijs- én loonontwikkelingen te compenseren. Bij de berekening van de reële verplichtingen (de toekomstige pensioenuitkeringen) rekent het Fonds echter alleen met de verwachte inflatieontwikkeling. Het Fonds accepteert dus het risico dat de toeslagambitie hierdoor niet volledig kan worden waargemaakt. Volledige afdekking van de Nederlandse inflatie is niet mogelijk, omdat er geen beleggingsproducten bestaan die specifiek aan de Nederlandse inflatie zijn gelinkt.

Hoe dekt het Fonds het inflatierisico af?

Wij vroegen dit aan Wim van Iersel (uitvoerend bestuurder). Wim: 'De inflatiestrategie krijgt vorm in de keuze voor diverse beleggingsproducten. Daarbij kijken we naar zaken als liquiditeit, aanbod, kosten en benodigd rendement. De inflatierisico's proberen we voor een groot deel direct af te dekken met behulp van inflatie gelinkte obligaties en inflatiederivaten (swaps). Stijgt de inflatie, en daarmee de reële verplichtingen, dan stijgt ook de waarde van deze producten en dus de beleggingen.

Als de inflatie stijgt, stijgt meestal ook de rente. Door een stijging van de rente daalt de waarde van de reële verplichtingen. We dekken de inflatie ook af door niet het gehele renterisico van de verplichtingen af te

dekken. Op die manier dalen de beleggingen minder in waarde dan de reële verplichtingen.

Ten slotte zetten we de returnportefeuille in om ons te beschermen tegen een stijging van inflatie. De returnportefeuille bestaat uit verschillende onderdelen zoals aandelen, vastgoed en bedrijfsobligaties. Op langere termijn mag verwacht worden dat bijvoorbeeld de waardeontwikkeling van aandelen of vastgoed de opgetreden inflatie compenseert.'

Wat is de verwachting als het gaat om de ontwikkeling van de inflatie?

Wim: 'We hebben op dit punt geen specifieke verwachtingen. We zorgen voor bescherming voor het geval de inflatie stijgt. We toetsen onze inflatiestrategie aan de hand van diverse scenario's met hoge inflatie en onderzoeken hoe we ons daartegen het beste kunnen beschermen.'

UW WAARDERING: 7,8

In april namen ruim 1.300 (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden deel aan het tevredenheidsonderzoek. Enkele uitkomsten:

- Gemiddeld krijgt het Fonds het rapportcijfer 7,8
- 74,6% heeft een (zeer) positief beeld van het Fonds
- 81,9% is tevreden over de begrijpelijkheid van de informatie
- 62% kent zijn toeslagmaatstaf
- Het contact met het Fonds (Pensioenloket) waardeert u met een 7,7

Benieuwd naar de overige resultaten? Op onze website leest u meer informatie.

COLOFON

De Pensioenkrant van Stichting Pensioenfonds ING verschijnt in juni en in december en is bestemd voor alle pensioengerechtigden van Stichting Pensioenfonds ING. Met deze krant informeert het Fonds u over actuele ontwikkelingen rondom pensioen.

Eindredactie: Bestuursbureau Pensioenfonds ING
Copy & vormgeving: AZL Communicatie
Concept: Strangelove **Fotografie:** Frank van der Burg

Reageren?

Wilt u reageren op de inhoud van deze krant? Stuur dan een e-mail naar pensioenloket@pensioenfondsing.nl.

Op de hoogte blijven?

Met de digitale nieuwsbrief en de e-mailservice informeert Pensioenfonds ING u regelmatig over het Fonds en over uw pensioenregeling. Meld u aan via de website, www.pensioenfondsing.nl/nieuwsservice.

Bent u al geabonneerd en wijzig uw e-mailadres?

Meld u eerst af en vervolgens weer aan. Zo beschikken wij weer over het juiste e-mailadres.

JAARVERSLAG 2016 VERSCHENEN

Kerncijfers	2016
Deelnemers	70.968
Vermogen	€ 27,5 miljard
Rendement	10,5%
Pensioenverplichtingen aan deelnemers	€ 20,2 miljard
Uitgekeerd aan pensioen	€ 396 miljoen
Kosten pensioenbeheer (€ 246 per deelnemer)	€ 9,2 miljoen
Kosten vermogensbeheer (0,235% van belegd vermogen)	€ 65,2 miljoen

U vindt het verkorte en volledige jaarverslag op www.pensioenfondsing.nl.

HEEFT U VRAGEN OVER UW PENSIOEN OF UW PENSIOENOVERZICHT (UPO)?

U vindt veel informatie op www.pensioenfondsing.nl.

U kunt ons ook bellen: **088 - 116 2405** (elke werkdag van 8.30 tot 17.00 uur)

of e-mailen: pensioenloket@pensioenfondsing.nl

Wij helpen u graag.